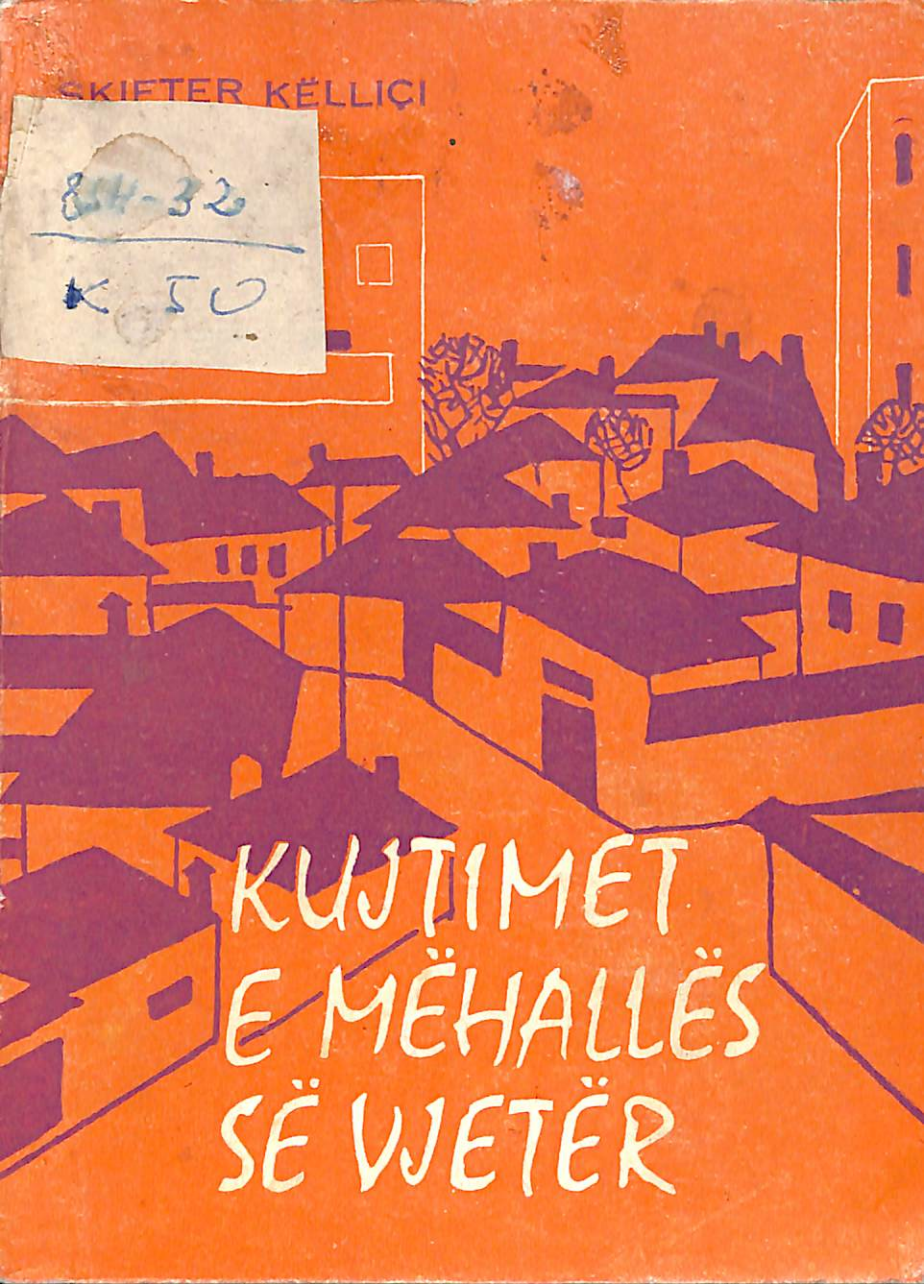

SKIFTER KËLLIÇI

804-32

K 50

KUJTIMET
E MËHALLËS
SË VJETËR

814-32

K50

BIBLIOTEKA E PIONIERIT

S

SKIFTER KËLLIÇI

R

KUJTIMET E MËHALLËS
SË VJETËR

(Novelë)

31-731

~~46485~~

BIBLIOTEKA E SHITËR
GJURORIS

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

NJË KUJTIM NË KOHË TË VESHTIRA

Unë rrija në dritare.

Nuk ja ndaja sytë portës së vjetër të oborrit të madh të shtëpisë; s'di sepse, po atë ditë, sa herë hapej e mbyllej, më dukej e pikëlluar, më e kërrusur nga ç'ish, gati të rrëzohej. Babai nuk duhej të vonohej, se në mbrëmje, kur lëviznin patrullat gjermane, qe ndaluar qarkullimi nëpër rrugë. Ai që kapej pa lejeqarkullimi, rrezikohej të futej në burg. Ato ditë bënte shumë ftohtë, ndonëse marsi ishte më të dalë. Të dukej se dimri qe penduar, qe kthyer përsëri e na kanoste me acar e ngricë.

Mallkoja me vete marsin dinak që më kish mbërthyer në shtëpi mua dhe vëllanë, që gogësin-te pranë zjarrit bubulak. Ne ishim binjakë, po unë isha pak më i gjatë e dukesha më i madh se ai.

Mërziteshim, se s'kishim kur venim. Atë vit ndiqnim klasën e tretë. Mirëpo shkollat qenë mbyllur, sepse kishte rënë tifoja e morrit. Në fillim u gëzuam, se nuk do të kishim mësim. Po pastaj na mori malli për shkollën. Bridhnim rrugëve të mëhallës sonë sa na hanin këmbët e shqepeshim duke luajtur me top. Topi na kishte hyrë në zemër. Kjo kishte ndodhur papritur e pakujtuar, një natë dimri, katër a pesë vjet të shkuara.

Dhe ja se si.

... Atë natë babai erdhi në shtëpi me një fletore vizatimi në duar. Në faqen e parë pashë një fotografi. Kisha parë plot fotografi, po kurrë një të tillë.

Me duart që më dridheshin rrëmbeva fletoren. Nuk më tërhoqën fare fletët që ishin të mëdha e të forta, të mbuluara me një letër të tejdukshme, si napë e hollë; unë doja të dija ç'ish ajo fotografi, ndaj nisa ta vështroj me kujdes.

Ajo ish një fotografi e çuditshme: një burrë me pantallona të shkurtëra e me doreza, me çorape të gjata deri te kupa e gjurit, me një kasketë në kokë, po kërcente për të kapur në ajër një top të madh e të zi. Nuk po kuptoja asgjë. Mos vallë topi i kish shpëtuar nga duart e ai matej ta kapte apo ja kish hedhur dikush? Sidoqoftë, ai kish kërcyer lart e po hiqte shumë për ta kapur. Topi ishte ca lart mbi një diçka të murme e të gjatë, që herë-herë shëmbëllente si mur, herë-herë si kaçube. Pranë saj shiheshin nja dy shtylla të bardha. Kurse mua më dukej se do të përplasej e do të shembej, duke u vrrarë në atë kaçubë apo mur.

Top aq të madh nuk kisha parë. Po ama, dhe burrë me pantallona të shkurtëra e me çorape aq të gjata nuk më kish zënë syri. Përse ishte veshur ashtu? Po ato doreza, po kasketën pse i kishte?

Zgjova vëllanë dhe e pyeta. Ai u shtriq, fërkoj sytë e nisi të shikojë po aq me kureshtje, sa edhe unë atë fotografi të çuditshme.

Dhamë e morëm, po nuk ja dolëm në krye.

— Vë bast se ai ka kërcyer për ta vjedhur topin! — tha vëllai me pamje triumfonjëse.

— Ç'qyfyre që thua! Përse të kërcente atëherë? Mund të ulej ta kapte e pastaj t'ja mbathte, — ju përgjigja. — Unë them se ai po luan me top.

— Po luan? Qenke fare ti! Ku luajnë burrat me top!...

— Posi, more, luajnë që ç'ke me të.

— Ti flet kuturu! Po ç'lojë qenka atëhere kjo? Unë mbeta e nuk dija ç't'i thosha. Atëhere

pyeta babanë.

— Ç'farë po bën ky burri në këtë fotografi, baba?

— Po luan.

— Me top?

— Me top.

— Po pse, luajnë burrat me top? — u hodh vëllai.

— Luajnë...

Babai sikur s'e kish mendjen aty e mezi fliste.

— E shikon, — i thashë unë, ai po luan me top.

— Po pse, kështu luajnë burrat, të veshur me pantallona të shkurtëra si kalamajtë? — pyeti si me dyshim vëllai.

— Kështu luhet më lehtë, — tha babai.

— Po dorezat përse i ka vënë? Mos ka ftohtë?

— Që të mos i rrëshqasi topi nga duart.

Ne u bëmë dhe më shumë kureshtarë, ndaj nisëm ta pyesim pa radhë.

— Vetëm luan ky?

— Jo, me shokë!

— Po ku i ka shokët?

— Në këtë fotografi nuk duken.

— Po ky muri ç'është këtu?

— Nuk është mur, — qeshi babai. — Ata që shihni ju janë njerëz.

Ne u pamë sy në sy. Asgjë s'po kuptonim.

— Nuk duken mirë se janë larg, — vazhdoi babai. — Ata ulen në shkallë të gurta, për të parë se si luajnë të tjerët në fushë.

— Kaq shumë janë?

— Me mijra...

— Si quhet ky vend?
 — Stadium!
 — Këtu në qytetin tonë luajnë?
 — Jo, ne s'kemi stadium.
 — Po pse?
 — Neve na mungojnë shumë gjëra të tjera e jo më stadiumi! — tha babai pak si i nxehur nga këto pyetje.

Babai na ktheu shpinën, po vëllait nuk ju durua pa pyetur edhe një herë:

— Si quhet kjo lojë, baba?
 — Merre vesh edhe këtë: Futboll quhet!
 — Fut!... fut... boo... boll...
 — Po, po, futboll.
 — Po ç'domethënë kjo fu... fut boll?..
 — Më mbytët me këto pyetje! — e humbi durimin babai. — Lojë që luhet me këmbë...

E kuptuam se nuk duhej të pyesnim më shumë, ndaj u tërhoqëm nën këndin pranë dritares e filluam ta shikonim me kujdes atë burrin me pantallona të shkurtëra, me çorape të gjata e doreza, që mundohej të kapte topin me duar.

Ramë të flinim. Po gjumi s'po më zinte. Gjithnjë e kisha mendjen te ajo loja. Desha t'i flisja vëllait, mirëpo kishte fjetur. Mbylla sytë. Atëhere përpara më doli ai burri me pantallona të shkurtëra, topi i madh, rjeta si ajo e peshkatarëve dhe ajo mizëri njerëzish, që mbushte shkallët e larta e që quhej stadium. Si duket ata vinin aty për të parë atë burrin dhe ata të tjerët, që luanin me topin e madh. Ky sehir duhej të ish i këndshëm, ndrysha nuk do të kish aq njerëz.

Kështu u njohëm me futbollin, me të cilin që atë ditë u lidhën kujtime të bukura.

II

OBORRI ME DY PORTA

Më në fund dimri e këputi qafën çalë-çalë.

Pranvera zbriti me drojtje në oborrin tonë. Degët e pemëve të oborrit nuk u ngjanin më kraheve të tharë e të zhveshur. Ato genë mbuluar nga gjethet e gjelbra e dukeshin të qeta.

Ditët e zymta i kishim lënë pas. Atë kohë për pak e lamë shtëpinë tonë. Gjermanët kishin filluar të digjnin mëhallën që ndahej nga jona vetëm me një rrugë. Flitej se do të digjnin dhe tonën.

Nëna nuk po e mbante dot veten dhe qante. Babai lëvizte nëpër hajat dhe e qortonte. Ajo shkante në dhomën tjetër për të mos e parë ne.

Po ne nuk qanim. Jo se s'kishim frikë, po e mbanim veten për të mëdhenj e të mëdhenjtë është turp të qajnë. Kur na shihte ashtu, nëna fshinte lotët dhe e mblidhte veten.

Mirëpo gjermanëve nuk ua mbajti t'i vinin zjarrin mëhallës sonë, se disa partizanë kishin sulmuar një post-blok, e u kishin kallur datën.

Nuk rrinim më në dritare të pezmatuar, po zbrisnim në oborr, luanim me shkopinj e ngrohe-

shim në diell. Kur mërzhiteshim, dilnim e bridhnim me shokët nëpër rrugicat e mëhallës.

Tërë kalamajtë e mëhallës e kishin zili oborrin tonë. Jo sepse ishte më i madh e më i hijshëm se të tjerët, po sepse ai kishte dy porta: një përpara shtëpisë, atë portën e vjetër që, kur futej njeri lëkundej e rënkonte, e një portë tjetër prapa shtëpisë.

Nuk ka asgjë të madhe që një shtëpi të ketë dy porta, po puna ish se këto dy porta lidhnin dy mëhallë.

Kur mërzhiteshim në një mëhallë, kalonim në tjetrën. Këtë s'e bënin dot kalamajtë e tjerë, ndaj shpesh na luteshin t'i merrnim për t'i hedhur në mëhallën tjetër. Ne i lejonim, po edhe krekosehim, mbasi, ç'është e vërteta, i kishim në dorë.

Megjithatë, kohët e fundit nuk kishim vajtur fare nga mëhalla tjetër. Atje vërtet kishte një shesh të vogël, ku mund të luaje, po kalamajtë nuk venin e sheshi dukej i shkretë.

Por do të vinte dita që unë dhe im vëlla të shkoni në mëhallën tjetër.

III

LOJA E FUTBOLLIT

Po afronte vera. E doja më shumë se stinët e tjera, prandaj afrimi i saj më gëzonte. Kjo ndodhte sepse në verë mund të ishte më i shkujdesur, nuk kishe frikë se mos ftoheshe siç ndodhte shpesh në dimër.

Tani mund të bridhja edhe zbatthur, dhe pa xhaketë, pa triko, shkurt isha i lirë të vishesha si të doja.

Mirëpo papritur u sëmura. Se si ndodhi nuk e mbaj mend. Ndoshta se kisha futur këmbët në rremën që kalonte poshtë mëhallës, apo se kisha pirë ujë kur isha djersitur, apo kisha ngrënë kumbulla të pa pjekura, po puna është se unë u sëmura. Koka më dhimbte, më merreshin mentë, s'haja dot.

Shkurt, më shtrënguan të shtrohesha në shtrat.

Kjo ishte mynxyrë e vërtetë. Më vinte të haja veten me dhëmbë kur shihja vëllanë që shkante e vinte, ku ja kishte qejfi.

Ditën e tretë u bëra më mirë, po nëna nuk më la të dilja. Ju luta, po ajo s'ma vari fare. Madje më tha se do të më mbyllte brenda me çelës.

Atë ditë bënte shumë nxehtë. Kjo ma shtonte mërzinë. Vëllai ndenji ca pastaj doli, duke më lënë vetëm.

Do të kisha qendruar gjatë ashtu shtrirë, sikur të mos dëgjoja nga jashtë disa zëra të gëzuara kalamajsh.

Ata po luanin. Merrni me mend sa e rëndë ishte për mua të qëndroja shtrirë në shtrat, në kohën kur ata shqepeshin së luajturi.

U ngrita dhe shkova në dritare.

Përsëri zëra, britma...

Mbylla veshët që të mos i dëgjoja ato zëra; mbylla dhe dritaren, po zërat, si për inat, gjenin shteg e futeshin në dhomën ku isha, silleshin rreth meje, më mbështillnin, madje sikur më thoshin: «Po ti, ç'bën këtu, përse nuk ngrihesh? Ehu... qenke sëmure, more djalë i mamasë? Po mirë atëhere, rri aty, se mirë je!...»

Në djall të vini të tëra! Edhe sëmundja ime, dhe këshillat e nënës. Po të qëndroja më gjatë, do të pëlçisja nga inati dhe mërzia.

Dola vjedhurazi, hapa portën dhe ja dhashë vrapit.

Kalamajtë po luanin.

Midis tyre ishte dhe Kreshniku. Ai i kishte mbushur pesëmbëdhjetë vjetët dhe ishte më i madh se ne. Më të vegjël ishim unë dhe im vëlla. Edhe im vëlla po luante. Kur më pa, më bëri shenjë me dorë.

— Po ti?

— U mërzita, s'mund të rrija vetëm.

— Do të të flas nëna!...

Po nuk e mbaroi dot fjalën, sepse dikush e gjuajti topin me forcë e ai fluturoi nga ana tjetër.